

**R. P. Sebastiani Izquierdo Alcarazensis Societ. Iesv Regii
Senatus S. Inquisitionis Hispaniarum Qualificatoris, Et
Olim Complviti Sacrae Theologiae Professoris. Opus
Theologicum, iuxta atque ...**

Vbi De Essentia Et Attribvtis Divinis Vbertim Dissertivt ...

Izquierdo, Sebastián

Romae, 1670

Quæst. 6. Quomodò Deus cognoscat relationem, & terminum. Vbi de
denominationibus extrinsecis, vel semiextrinsecis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77011](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77011)

modo tendendi idem prorsus obiectum, quod iudicium oppositum affirmatiuum suo etiam tendendi modo aduruit, seu ponit; prout latius explicatum est, & probatum in Pharo Scient. disput. 9. quest. 3. Ex quo patet, identitatem realem obiecti diuersorum iudiciorum non obtinere, quominus veritates obiectiue per talia iudicia iudicate diuersa in se re ipsa sint. Atque ita veritates obiectiue indicatas a Deo per scientiam simplicis intelligentiæ, per scientiam mediam, & per scientiam visionis bene posse inter se re ipsa diuersas esse: tamen si & ipsa cum eadem re sint identificata realiter, & circa ipsam eandem rem omnes dicte scientiæ tanquam circa obiectum idem verisuntur.

QVAESTIO VI.

Quomodo Deus cognoscat relationem, & terminum. Vbi de denominationibus extrinsecis, vel semiextrinsecis.

129 **U**T plenius natura scientiæ Dei in vniuersum innoscatur, oportet examinare, quot modis ea tendat in obiecta sua. Et quoniam multa dicenda ex modo, quo tendit in relationem, & terminum, pendent, ideo hanc quaestionem præmittendam duxi.

130 In duo genera solet relatio distingui; nempe in transcendentalem, & prædicamentalem. Transcendentis dicitur, quæ suapte natura, & essentia ad aliud se habet, aliud ve respicit. Sic cognitio ad obiectum cognitum refertur, actio ad terminum productum, vno ad extremum vnitum, &c. Prædicamentalis autem iuxta veriore philosophiam, quam modo suppono, in denominatione extrinsecâ, vel semiextrinsecâ posita est, quæ aliquid relatum ad aliud a nobis concipitur, ad quod per suam essentiam relatum non est. Sic homo, existente prole, ad illam comparatur vt pater; albedo, altera existente, ad illam comparatur vt similis; existente autem sui visione, ad illam comparatur vt visiva: cum tamen per suam essentiam nec homo referatur ad prolem, nec vna albedo ad alteram, aut ad visionem sui. Vnde relatio prædicamentalis, & omnis in vniuersum denominatio extrinsecâ, vel semiextrinsecâ conceptione potius nostra, quam re ipsa, relatio est: realiter enim subiectum, quod relatè ad aliud quidpiam denominatur, ab illo est absolutum, & independens entitatiue.

131 Porro relatio transcendentis in quo etiam genera, quod a re attinet, est diuidenda; nempe in relationem connexionis, & non connexionis. Relatio connexionis est, quæ sine termino, ad quem refertur, existere nequit. Sic actio refertur ad terminum existentem; creatura ad Deum suum creatorem, &c. Relatio autem non connexionis vocatur, quæ sine termino, quem respicit, bene potest existere. Sic se habet cognitio fallibilis respectu obiecti cogniti, amor boni non veri, sed merè apparentis respectu obiecti amati, &c. Relatio rursus connexionis, siue connexio in metaphysicam, quæ simpliciter, &

physicam, quæ naturaliter, & moralem, quæ moraliter nequit sine suo termino esse, diuidenda venit. De quibus omnibus plura dicta a nobis in Pharo Scient. disput. 12. quest. 3. & disput. 4. quest. 1. & 2. videnda sunt. De istis igitur relationibus, deque denominationibus extrinsecis, vel semiextrinsecis in vniuersum examinandum aggredimur, quo pacto cognoscantur a Deo. Nomine autem relationis semper est intelligenda transcendentalis: nam prædicamentalis, sicut & quævis denominatio extrinsecâ, vel semiextrinsecâ a parte rei non est relatio; & relatio, quæ in eâ per rationem nostram concipitur è genere transcendentium est, quatenus ex proprio conceptu respectus quidam est ad terminum.

Suppono vt certum apud omnes, relationem vt talem nullatenus, non cognito termino, cognosci posse. Nam, cum ex proprio conceptu ad aliud sit, repugnat eam expresse concipi, vt relatio est, & non concipi ad aliud. Fieri autem non potest, vt concipiatur expresse ad aliud, quin concipiatur aliud, vt patet. Quis enim non videt, esse impossibile, vt cognoscatur cognitio, vel amor, vel productio Petri, nullatenus cognito Petro? Sed difficultas est, an sit necesse, vt per eandem cognitionem, qua relatio cognoscitur, tangatur etiam indirectè terminus eius. Affirmant alij, & alij negant. Vtrotque retuli in Pharo Scient. disput. 2. quest. 3. coniect. 3. vbi videndi.

133 Adhærensque negatiue sententiæ imprimis statui, nos de facto pro hoc statu, non eadem, sed distinctis cognitionibus attingere relationem, & terminum. Quod probaui. Primò; quia plura vt plura non possunt nobis pro statu præfenti per eandem cognitionem representari, vt in eadem quest. 3. citatâ coniect. 2. ostendi cum Aristot. & S. Tho. Compertum est autem, relationem quatenus talem, & terminum eius vt plura representari, siue cognosci cum sit de conceptu relationis ad aliud a se distinctum se habere, vt notum est. Secundò; quia voces distinctæ, sicut distinctis conceptibus obiectiuis, ita & distinctis cognitionibus correspondere solent. Relatio autem, & terminus distinctis semper vocibus significantur. Tertio; quia res distinctæ non adiunantur a nobis sub vna cognitione, nisi quando aded sunt in se similes, vt possit abstrahi ab illis conceptus communis. Sed relatio, & terminus res sunt distinctæ ex proprijs conceptibus valde dissimiles. Ergo sub vna cognitione non possunt a nobis adunari; sed distinctis sunt concipiendæ. Quarto; quia vel experientia ipsa videtur consistere, dum iudicamus de subiecto actum relatum ad illud, (qualis est omnis actus ex suo conceptu iuxta dicta quest. 2. num. 25.), distinctis nos cognitionibus attingere subiectum, & actum; sicut & distinctis vocibus significamus: quandoquidem sæpe præcedit tempore apprehensio simplex subiecti, eademque subferuit postmodum accedenti iudicio, tendentique in actum talis subiecti; quin opus sit, vt subiectum ipsum per tale iudicium tangatur iuxta doctrinam datam etiam in Pharo Scient. disput. 2. citatâ quest. 4. Quintò; quia species impressa, qua vtitur ad concipiendam relationem, longè diuersa natura est ab eâ, qua vtitur ad concipiendum terminum; dissimilior quippe, qualia sunt ex suo conceptu relatio, & terminus, nequeunt nobis representari eadem, vel

vel simili specie, ut ipsa experientia innotescit. Ergo non eadem, sed distincta, dissimileque cognitiones sunt, quae a talibus speciebus permanant circa relationem, & terminum. Sexto denique; quia non minus repugnat, amari medium ut medium, non amato sine, quam, cognosci relationem, non cognito termino: & tamen in sententia satis communi distinctis actibus amantur medium, & finis. Ergo.

134 Ex quibus in eo consec. 3. contra Doctores prioris sententiae affirmatur manifeste colligi, & nunc etiam colligo, nequaquam necessarium esse, quod relatio, & terminus per eandem cognitionem tangerentur: atque adeo possibile uniuersaliter esse, ut cognoscatur relatio per cognitionem distinctam a cognitione termini, conexam tamen necessario cum illa; coquod absolute relatio prout talis sine termino cognosci nequit. Imo apud nos hunc modum cognoscendi necessarium omnino esse pro statu presenti. Tamen apud videntes intuitiue utrumque sit haud dubie possibile; nempe & quod per distinctas cognitiones cognoscantur relatio, & terminus, & quod cognoscantur per eandem. Quia in neutro apud eos est repugnantia.

135 Sed obieciunt Recentiores primo agentes de relatione creaturae ad Deum. Qui comprehendit relationem creaturae, format hoc iudicium; *Creatura respicit Deum*. Sed in hoc iudicio necessario attingitur Deus. Ergo relatio, & terminus necessario debent cognosci eadem cognitione. Probat minorem. Quia distincta sunt haec iudicia, *Creatura respicit*, & *Creatura respicit Deum*. Ergo aliquid habent ex parte obiecti, quo distinguantur. Non, creaturam. Non, respicere. Ergo solum distinguuntur; quia in vno exprimitur Deus ut terminus illius ordinis, secus in alio. Confirmant. Quia diuerso modo cognosceret creaturam, qui ita cognosceret, *Petrus est dependens*, quam, qui cognosceret, *Petrus est dependens a Deo*. Tum priori iudicio non penetratur quiditas dependentiae Petri, quae non est dependentia ut sic, sed dependentia a Deo. Arguunt secundum. Nequit *Deus* intuitiue videre hoc iudicium creatum, *Deus est trinus*, & *vnus*, non cognito eadem cognitione Deo trino, & vno. Ergo nec potest cognoscere dependentiam creaturae a Creatore, non cognito eodem actu Creatore. Antecedens probant. Quia essentia dicti iudicii non est representare utcumque, sed representare Deum trinum, & vnum. Repugnat autem clare cognoscere hoc, quod est, representare Deum trinum, & vnum, non attingendo eodem actu Deum trinum, & vnum: sicut repugnat, iudicare, Petrum currere velociter, non cognito cursu veloci. Confirmant. Quia Deus dictam cognitionem creatam ut distinctam ab alijs cognoscit. Sed non distinguitur; quia est representatio ut sic; potius in hoc conueniunt; sed quia est representatio Dei trini, & vnus. Ergo.

136 Hac omnia in idem recidunt; nec amplius probant, quam, non posse relationem cognosci sine termino: quod omnes fatentur. Quod vero eadem cognitione relationis debeat attingi terminus, non probant. Respondeo ergo ad primum, dum quis iudicat, creaturam, respicere Deum, necessario attingere Deum, non quidem per ipsum iudicium, quo suasiue, & adhaesiuè tendit in eum respectum creaturae,

sed per alium actum tali iudicio annexum. Nec verum est, quod supponitur in probatione minoris, esse possibile iudicium respondens illis verbis praecise, *Creatura respicit*; quasi respectus possit absque vilo termino cognito iudicari, contra id, quod ex sententia omnium supponimus. Nos quidem bene possumus sic iudicare, *Creatura respicit aliquid*, quin sciamus, quid illud sit, quod respicit; quod iudicium diuersum ab illo erit, *Creatura respicit Deum*. Sed diuersitas non stabit in eo, quod per primum respectus sine termino, per secundum autem simul cum termino cognoscatur: sed, quod per primum respectus, quem creatura dicit ad Deum, non sub conceptu speciali talis respectus noscitur, sicut per secundum, sed sub ratione communi respectus. Quo fit, ut, dum primum iudicium habetur, fiat fit, attingere etiam terminum illius respectus sub conceptu communi; quin attingatur sub ratione speciali, sub qua attingitur, dum habetur secundum: siue haec attingentia per eundem actum, quo respectus iudicatur, siue per actum distinctum fiat: quod hic non habet specialem difficultatem. Ex quo patet ad confirmationem primi argumenti. Ad secundum etiam argumentum patet; quomodo, etsi de essentia eius iudicij sit representare Deum trinum, & vnum, possit nihilominus illud cognosci; quin eodem actu attingatur Deus trinus, & vnus; dummodo per alium attingatur, cum quo prior conexus sit. Nec, quod de cursu veloci adducitur, quidquam facit ad rem: nam vel velocitas est quid a substantia, cursu distinctum; vel non. Si primum; poterit quidem cognosci cursus, qui velox est; quin eodem actu tangatur ipsa velocitas. Si secundum; quid refert, non posse cognosci cursum, sine aliquo identificato secum; quando agimus de cognitione rerum distinctarum; qualis est relatio, & terminus eius? Denique ad confirmationem patet, cognitionem illam Dei trini, & vnus, non ut est representatio praecise, qui est conceptus communis, sed, ut talis est, ab alijs distingui: talitas tamen haec praedicatum est intrinsecum ipsius cognitionis, quod nequit cognosci sine talitate termini, obiecti ve per illam representati; sicut praedicatum commune representationis ut sic nequit sine conceptu communi termini, vel obiecti cognosci. Quod vero terminus proprius siue representationis ut sic, siue talis representationis per eandem cognitionem cum illa debeat attingi, quomodo hinc probatur? Stet ergo, posse per distinctam, cum qua cognitio representationis ut sic, siue talis representationis conexa sit.

Sed instant adhuc Recentiores. Cognoscere vna cognitione creaturam, & alia Deum, non est cognoscere creaturam respicere Deum. Ergo. Antecedens probant. Quia cognitio de creatura non dicit, Deum esse terminum illius; sed tantum creaturam dicere ordinem, non vero ad quam; cognitio autem Dei tantum dicit Deum; non tamen esse Deum, ad quem creatura dicit ordinem. Confirmant. Quia, si quis vna cognitione cognoscat ignem esse productum, ignorans, a qua causa, etsi simul alia cognitione cognoscat aquam, non ob id cognoscat ignem dependere ab aqua; & tamen cognoscat ignem dependere, & aquam existere. Ergo, qui cognoscat creaturam dependere, non sciens, a quo dependeat, per eam cognitionem; etsi per aliam

cognoscat, Deum existere; non ob id cognoscat, creaturam dependere a Deo. Confirmant secundum. Nam, si ad cognoscendum, speciem expressam representare lapidem, sat est coniunctio duarum cognitionum, quarum altera cognoscatur species expressa, representans, altera cognoscatur lapis: cum Deus simul, ac cognoscat speciem dictam representare, cognoscat, non solum lapidem, sed ignem, aquam, & cetera omnia obiecta, pariter cognoscat, speciem praedictam representare ignem, aquam, & cetera obiecta. Quod est absurdum. Si enim coniunctio cognitionis lapidis cum cognitione de hoc, quod est, speciem expressam representare, facit, ut Deus cognoscat, speciem representare lapidem; etiam coniunctio cognitionis ignis cum eadem speciei cognitione facit, ut Deus cognoscat, speciem representare ignem, &c. Mitto alia, in quibus nihil novi praeter dicta opponunt; sed eadem diversis phrasibus, aut exemplis inculcant.

838

Quae omnia facile imprimis revinci possunt vno verbo. Nam, creaturam respicere Deum, nihil aliud involuit ex parte obiecti, praeter creaturam cum respectu, quem ad Deum habet, & ipsum Deum. Ergo casu, quod totum hoc per duas cognitiones non minus, quam per unam, cognoscatur, ut nos contendimus, esse possibile: repugnat, ut per illas non cognoscatur, creaturam respicere Deum, aequè, ac cognoscitur per unam in sententia opposita. Frustra ergo Recentiores per argumenta facta contendunt, hoc, quod est, creaturam respicere Deum, non cognosci per duas cognitiones, quarum altera clarè, & expressè cognoscatur creatura cum respectu, quem ad Deum habet secundum identificato, altera cognoscatur Deus. Deberent utique probare, id totum per eas duas cognitiones attingi non posse, quemadmodum in eorum sententia attingitur per unam. Alioquin, semel admisso, quod attingatur, nihil profectò possunt concludere contra sententiam nostram, nisi fallaciter.

839

Respondeo ergo ad eorum argumentum; quidquid sua illa indivisibilis cognitio attingit ex parte creaturae distinctum a Deo, id totum attingi per primam cognitionem, quam nos adstruimus; per secundam autem, quidquid illa attingit ex parte Dei distinctum a creatura. Unde per dictam primam cognitionem, non solum cognoscitur, creaturam dicere ordinem ut sic, sed dicere talem ordinem, qui suapte natura, & essentia ordo est ad Deum, non ad alium terminum; ob idque ab intellectu sine Deo concipi nequit, ne dum per voces explicari. Ceterum, quem admodum non vna, & eadem voce naturam specialem talis ordinis alijs exprimimus, sed duabus; quarum altera ordinem, altera terminum notificat, dicentes, *Creatura respicit Deum*; ita non vna, & eadem cognitione ipsius ordinis naturam exprimimus nobis, sed duabus; quarum altera ordinem ipsum praecise, altera Deum, ad quem se habet, representat. Hinc ad primam confirmationem dico; qui cognoscat, ignem esse productum, nesciens, a qua causa, tantum cognoscere productionem ignis sub conceptu communi; quo pacto non potest non cognoscere per aliam cognitionem terminum talis respectus, qui est causa ut sic; quibus duabus cognitionibus ei innotescit, ignem productum esse a causa, ad

quam ut sic dumtaxat se habet ordo productionis ut sic, non ad aquam, aut aliud obiectum cognitum comitanter; cuius proinde cognitio impertinenter ad rem se habet. Ex quo patet ad secundam confirmationem; coniunctum ex cognitione speciei expressae suae, te natura representatur lapidis, & ex cognitione ipsius lapidis optime posse facere Deum cognoscentem, eam speciem representare lapidem, qui ob id coniunctum ex cognitione speciei, & ex cognitione ignis, aut alterius obiecti faciat cum cognoscentem, speciem representare ignem, aut aliud obiectum; quia per cognitionem speciei non cognoscat Deus, eam representare ut sic, aut representare quodvis obiectum; sed representare determinate solum obiectum, quod suapte natura representat, quodque non potest non a Deo per secundam cognitionem attingi, ut talem representationem cognoscat per primam.

140

Utque perspicere videas Recentiorum fallaciam. Accipe idem argumentum contra eorum sententiam, iuxta quam idem est, Deum cognoscere, speciem lapidis representare lapidem, ac, cognoscere per eandem cognitionem, speciem in recto, & lapidem in obliquo. Tum sic. Ergo cognoscere per eandem cognitionem, speciem in recto, & aliud quodvis ens in obliquo, erit cognoscere, speciem lapidis representare tale ens; quae est eorum consequentia. Ergo Deus de facto cognoscat, speciem expressam representatam solum lapidis representare insuper intellectum, cuius est species, Deum ipsum, & alia entia: quia titulo ordinis, quem talis species dicit ad intellectum, ad Deum, & ad alia entia non possunt non iuxta sententiam Recentiorum cognosci per eandem cognitionem speciem in recto, & intellectus, Deus, & cetera entia in obliquo. Ut ergo ipsi teneantur respondere, Deum solum cognoscere, speciem representare illud obiectum, cuius est propria species; tamen simul cum specie vna, & eadem cognitione cognoscat in obliquo quodvis aliud obiectum; ita & nos id ipsum asserimus; tamen Deus, dum cognoscat speciem, & id, cuius species est, per duas cognitiones, quorum unius etiam aliorum obiectorum cognitiones comitanter habeat.

141

Denique obijciunt alij. Visio corporea albedinis ideo non tangit Deum, etsi tangat relationem, quam albedo habet ad Deum; quia est cognitio imperfecta talis relationis. Ergo saltem per cognitionem perfectam, qualis est omnis cognitio Dei, nequibit relatio attingi, nisi per eandem cognitionem attingatur terminus. Mala consequentia: quia imperfectio visionis corporeae non stat in eo, quod tangendo relationem per se, non tangit terminum; sed in eo, quod neque per se, neque per aliam cognitionem annexam sibi tangit illum; adeo est confusa notitia talis relationis. De ratione enim expressae, perfectaeque notitiae relationis est, ut sine notitia termini subsistere nequeat; eoquod relatio sine termino expressè concipi non potest. Quod verò terminus per eandem cognitionem, qua attingitur relatio, vel per distinctam tangi debeat, id nihil attingit ad perfectionem notitiae relationis. Stet igitur non opus esse, ut relatio, & terminus eius per eandem cognitionem indivisibiliter attingantur; sed posse quam optime relationem per unam cogni-

cognitionem etiam perfectissimam cognosci, & terminum eius per aliam, cum qua prior conexa sit.

142 Quo posito, suppono deinde id, in quo Doctores etiam conspirare videntur; ad cognoscendam relationem quavis ratione sat esse, si terminus eius per simplicem apprehensionem tangatur; nec opus esse notitiâ termini iudicati, adhuc, quando relatio per iudicium attingitur seu abstractivum, seu intuitivum. Quod ad eod verum est, vt etiam illi, qui existimant, relationem, & terminum per eandem cognitionem debere cognosci, ingenue fateantur, quando relatio attingitur per cognitionem iudicativam, eam quidem cognitionem comparatione relationis habere rationem iudicij, comparatione tamen termini tantum habere rationem apprehensionis simplicis: nisi fortasse aliunde ex perfectione cognoscentis proveniat, vt cognitio etiam termini iudicati sit, præter id, quod exigebat iudicium relationis, vt aliqui philosophantur in Deo. Et quidem suppositio hæc in nobis compertissima est. Innumera enim habemus iudicia circa relationes, siue illæ sint connexionis, siue non connexionis, quarum terminos simpliciter tantum apprehendimus. Quoniam omnia iudicia nostra eam semper secum afferunt proprietatem. Verantur enim circa proprium obiectum conceptum per modum actus iustitæ, apprehensis tantum simpliciter subiecto, & termino talis actus, quorum utrumque ipse ex proprio conceptu respicit respectu connexionis, vt fuse expliatum à nobis est in Pharo Scient. disput. 2. quest. 4. & disput. 8. quest. 4. proposit. 2. Dum discurremus etiam, iudicato antecedente, & connexionem eius cum consequente, terminum talis connexionis ex parte antecedentis apprehendimus etiam simpliciter, antequam illum iudicemus per conclusionem, prout etiam est explicatum dictâ disput. 2. quest. 5. In Deo etiam certum est ex doctrinâ data supra quest. 3. dum iudicatur relatio non connexionis saltem termini non iudicabilis, simpliciter tantum talem terminum apprehendi: quia aliter ille à Deo attingi non potest.

143 Dubitari tamen potest, an relatio connexionis sit iudicabilis à Deo, non iudicato pariter termino eius. Videtur enim non esse: quia cum talis relatio sine termino nequeat existere, non videtur posse Deus eius existentiam assentiri, quin assentiat existentiæ termini: tamen nos possumus, qui imperfectius talem relationem cognoscimus. Nihilominus dico, etiam in Deo ad iudicandam relationem connexionis præcisè sat esse per locum intrinsecum, quod terminus apprehendatur simpliciter; etsi non possit non insuper ea movere intellectum diuinum ad iudicandum terminum. Primo; quia relatio connexionis non habet ex sua natura, sine iudicato termino iudicari non posse; quemadmodum habet absolute non posse cognosci sine termino: alioquin, sicut propter hoc secundum non solum à Deo, sed etiam à nobis nequit cognosci sine termino; ita propter illud primum non solum à Deo, sed etiam à nobis nequiret sine iudicato termino iudicari, contra doctrinam certam, quam statuimus. Secundò; quia relatio connexionis ex prædicato generico relationis præciso habet indigere ad cognitionem sui cognitione termini: huic autem indigentia per simplicem

apprehensionem termini satisfacit, vt terminus in relatione non connexionis: tamen relatio connexionis ex prædicato differentiali insuper habeat, inducere intellectum iudicantem illam ad iudicandum etiam terminum; quod non interest ad rem. Tertio; quia, si ad iudicium de relatione connexionis esset in Deo requisitum iudicium de termino, hoc prius natura; quam illud, aut saltem simul natura esset; hinc autem fieret, vt iudicium de relatione connexionis nequiret movere intellectum Dei (vt verè monet iuxta dicenda postmodum) ad aliud iudicium de termino posterius natura; esset siquidem hoc prius superfluum, præsupposito priore altero de eodem termino prorsus ei simili. Quarto; quia ab omni ore est affirmabilis relatio connexionis, non affirmato termino eius, sed significato tantum simpliciter. Ergo & ab omni intellectu est iudicabilis relatio connexionis, non iudicato termino eius, sed tantum simpliciter apprehenso. Quintò; quia relatio connexionis bene potest à Deo poni in hypothesi, non posito in hypothesi termino, sed tantum apprehenso extra hypothesim, vt satis ex se videtur notum, & subius suo loco explicabitur. Ergo & poterit iudicari à Deo non iudicato termino, sed tantum simpliciter apprehenso. Ex quibus omnibus satis, superque constat, iudicium de quavis omnino relatione seu connexionis, seu non connexionis per locum intrinsecum, siue ex indigentia sui amplius ad suam existentiam non postulare, quam apprehensionem simplicem termini: tamen alias relatio connexionis præ alterâ ad iudicium etiam de suo termino determinare valeat intellectum iudicantem illam modis paulò post explicandis.

144 Sed rogabit aliquis, an iudicium affirmativum expressum, & formale de relatione connexionis sit tacita saltem, & virtualis affirmatio de termino eius alias simpliciter apprehenso tanquam de quodam connotato; quemadmodum iudicium affirmativum expressum, & formale de quouis obiecto prout connotante alterum tacita est, & virtualis affirmatio de connotato ipso alias simpliciter apprehenso iuxta doctrinam à nobis traditam in Pharo Scient. disput. 2. quest. 4. conclus. 5. agentibus de iudicio humano, & supra quest. 4. num. 106. applicatam iudicio diuino. Respondeo negativè, si sermo sit (vti impræsentiarum est) de iudicio affirmativo, quo iudicatur relatio connexionis secundum suam entitatem præcisè; non verò de iudicio affirmativo, quo iudicari etiam potest prout connotans suum terminum: hoc enim secundum (de quo modo non agimus) tacita quidem, & virtualis affirmatio erit de termino iuxta doctrinam commemoratam; illud verò primum, (de quo modo agimus) nequaquam. Quod ut percalleas, nota, aliud esse, strictè loquendo, A respicere B, aliud verò A connotare B, A enim respicere B, denominatio est intrinseca in A ab ipso A indistincta realiter, licet sit respectiva ad B tanquam ad terminum extrinsecum: A verò connotare B, denominatio est semiextrinseca in A claudens in suo conceptu reali non solum A, sed etiam B, A quidem directè, siue in recto, & B indirectè siue in obliquo, iuxta doctrinam uniuersalem de huiusmodi denominationibus traditam in Pharo Scient. disput. 2. quest. 4. & disput. 8. quest.

quæst. 3. sæpeque alias. Ex hac igitur differentia obiectorum nascitur, ut iudicium affirmatiuum de A prout respiciente B de solo A iudicium sit, & ne tacite quidem, aut virtualiter sit iudicium de B; tamen nequeat non secum ferre simplicem apprehensionem de ipso B ut de termino extrinseco, iuxta dicta paulo ante in præsentè quaestione. Iudicium verò affirmatiuum de A prout connotante B, utpote tendens in complexum ex utroque, ita sit affirmatio expressa, & formalis de A, in quod tendit directè, ut nequeat non esse etiam tacita, seu virtualis affirmatio de B, quod respicit obliquè. Et quoniam relatio connexionis bifariam iudicari potest. Primò secundum se præcisè, quoad solam ve suam intrinsecam entitatem. Secundò prout connotans suum terminum, siue quoad denominationem semiextrinsecam ex ipsa, & ex consortio sui termini resultantem. Si iudicetur priori modo, iudicium de ipsa nullatenus est iudicium de termino. Si autem posteriori modo, iudicium affirmatiuum expressum, & formale de ipsa necessarium est tacitum, siue virtuale de termino. Sicque intelligenda est, aut etiam, si fuerit opus, nonnihil corrigenda doctrina, quam agentes de iudicio humano tradidimus in Pharo Scient. disput. 2. quæst. 4. conclus. 5. citato. His ita positis, pergo iam ad resolutionem quaestionis.

Propositio 1.

345 Relatio, & terminus bifariam cognoscuntur à Deo. Primò per duas cognitiones, quarum altera est relationis, altera termini. Secundò per aliam, qua indiuisim attingitur vtrumque. Quæ omnes inter se vicissim virtualiter distinctæ sunt.

Quia hic duplex modus cognoscendi relationem, & terminum possibilis est, ut constat ex dictis: neuterque eorum adfert imperfectionem Deo. Ergo neuter est ei negandus. Iuxta vtrumque autem, dum relatio iudicatur, terminus eius tantum apprehenditur simpliciter: quia id satis est ad iudicandam relationem, ut ex dictis etiam notum est. Dari autem in Deo huiusmodi apprehensiones simplices quæst. 3. proposit. 2. monstrauimus. Porro iudicium de relatione iuxta primum modum distinctum esse virtualiter à simplici apprehensione termini, inde probatur: quia, etsi deficeret relatio ad talem terminum terminata, & consequenter iudicium eius, nihilominus maneret apprehensio termini subseruiens ad iudicandas alias relationes terminatas ad eundem. Vnicui enim sola apprehensio simplex cuiusvis obiecti datur in Deo subseruiens ad iudicandas omnes veritates relatas ad tale obiectum, nec plures ad id muneris sunt necessariae, ut ex doctrinâ vniuersali quaestionis quarta licet colligere. Ex quo etiam patet, ab huiusmodi apprehensione virtualiter distingui tertiam aliam cognitionem tangentem indiuisim relationem, & terminum iuxta secundum modum. Hanc autem cognitionem distingui quoque virtualiter à iudicio illo priore de relatione, manifestum est ex doctrina

na dictæ quaestionis: quia illud tantum attingit relationem, hæc verò etiam terminum. Quanquam autem terminus relationis sæpe sit iudicabilis verè, & consequenter de facto iudicetur à Deo: hoc tamen eius iudicium ad iudicium de relatione necessarium non erat, utpote ad quod per locum intrinsecum, siue iuxta ipsius indigentiam propriam sufficit simplex apprehensio de termino ipso, uti explicauimus. In quo relatio connexionis, & relatio nonconnexionis conueniunt. Pergo ad cætera, quæ relationis connexionis sunt propria. Sitque.

Propositio 2.

146 Relatio connexionis bifariam inducit Deum ad iudicandum terminum. Primò, mouendo illum per iudicium sui ad alterum iudicium de termino. Secundò, determinando illum ad iudicium, quo indiuisibiliter iudicentur ipsa relatio, & terminus.

Sermo est semper de connexionem metaphysicâ, quoties in hac quaestione loquimur de relatione connexionis: nam conexio merè naturalis, aut moralis non valet determinare Deum ad cognoscendum terminum: quia est medium simpliciter, & absolute fallibile; cum possit metaphysicè componi cum negatione termini: tametsi valeat determinare nos, quibus non repugnat falli, ut fusius explicabimus infra disput. 26. Itaque, quemadmodum in nobis iudicium alicuius antecedentis connexi cum aliquo consequente intellectum mouet ad eliciendum iudicium ipsius consequentis; ita similiter in Deo: nisi quòd in illo motio iudicij antecedentis, & elicientia iudicij consequentis non est realis formalis, sicut in nobis, sed tantum virtualis. Ob idque in Deo verus, & formalis discursus non datur; etsi virtualis datur. Aliter insuper Deus vi relationis connexionis iudicat eius terminum, tangendo vtrumque obiectum eodem indiuisibili iudicio, sed ad quod non vtrumque ex æquò, sed sola relatio determinat, ita, ut sit verum, rationem iudicandi terminum esse ipsam relationem: præstat enim ista cognitio sola, quod præstant iuxta priorem modum due ille simul sumptæ; nisi quòd ibi relatio immediatè ad iudicium sui, & medio illo ad termini iudicium determinat; hic verò immediatè determinat ad iudicium, quod & sui, & termini iudicium est. Vnde isti duo modi cognoscendi relationem connexionis, & eius terminum à modis cognoscendi relationem ut sic, de quibus egimus propositione præcedente differunt. Ibenim non necessarîo relatio determinat ad simplicem apprehensionem termini, sed ea aliunde haberi potest; etsi cognitio relationis sine illâ stare non possit, ut diximus. Ob idque apprehensio termini requisita ad cognitionem relationis & potest præcedere naturâ, in nobisque tempore etiam sæpe præcedit cognitionem relationis, & sine ipsâ potest perferri, quando ab illâ distincta est iuxta doctrinam proposit. 1. Quod non habet iudicium termini vi connexionis habitum, prout constat ex dictis.

Iam

147 Jam verò, quòd relatio connexionis suapte naturà vim habeat specialè determinandi intellectum cognoscentem illam ad iudicandum terminum, præterquam quòd experientià in nobis est notum, à priori etià ostenditur. Quia, cum sit prorsus necessarium, terminum connexionis existere, si existit res cum illo connexa; eoquòd hæc sine illo existere nullo pacto potest: proliue est, vt, qui iudicat rem connexam existere cognoscens simul, eam cum termino connexam esse, seu, quòd idem est, non posse existere sine termino, procedat inde ad iudicandum existere terminum ipsam: ad id enim mouetur, imò & impellitur (interueniente euidentià) vi iudicatæ connexionis.

148 Quòd autem duo dicti modi præfati iudicandi terminum vi relationis connexionis dentur in Deo, inde probandum est: quia sunt possibiles secundum se, sufficientemque habent diuersitatem, vt neuter in Deo censetur superfluous, vtque cognitiones ad eos spectantes virtualiter distinguantur, prout ex doctrina tradita quaest. 4. facile quisque potest colligere: aliundeque nullam secum adferunt imperfectionem, vt constabit ex solutione obiectionum.

149 Primò enim obijciunt aliqui. Deus quoduis obiectum videt in ipsomet intuitu determinatus ab ipsa obiecti veritate, & à vi, quam habet cognoscendi, quidquid est verum. Ergo nequit ad illud videndum determinari, seu moueri per connexionem alterius obiecti connexum illo. In conspectu enim intuitionis summè perfectæ nihil aliud videtur mouere posse. Sicut in sententià communi nec motuum fidei, nec motuum scientiæ abstractiue, quantumuis euidens, potest mouere. Respondeo, (quidquid sit de compatibilitate fidei, aut scientiæ abstractiue cum intuitione clara, de quo suo loco), certum apud omnes esse, actus æquè euidentes eiusdem obiecti nascentes ex diuersis motibus necunde esse inter se incompatibiles. Actus autem, quibus Deus cognoscit terminum connexionis motus tum à connexionem, tum ab ipsa termini cognoscibilitate, æquè sunt euidentes, & intuitiui, vt mox dicemus. Vnde non est, cur connexio ad cognitionem termini nequeat mouere in conspectu alterius eius intuitionis.

150 Secundò obijci potest ex Herice disput. 4. cap. 3. Connexio quouis modo cognita solum determinat ad notitiam abstractiuam termini: quia solum determinat ad cognoscendum illum, quoad an est; vt videre est in connexionem creaturæ cum Deo, quæ tantum determinat ad cognoscendum Deum quoad an est; idque secundum conceptum causæ potentis creaturam causare præcisum à Trinitate personarum, ab alijsque attributis diuinis. Sed notitia abstractiua prorsus repugnat Deo. Ergo Deus non determinatur vi connexionis ad cognoscendum terminum eius. Hoc argumentum, siquid probat, omnem notitiam termini habitam vi connexionis excludit à Deo: cum tamen Herice non omnem excludere intendat; sed tantum eam, ad quam Deus per iudicium connexionis induci dicitur iuxta primum casum propositionis; admittens illam, quæ Deus determinatus à connexionem indiuisum dicitur tangere connexionem, & terminum iuxta secundum casum. Etenim, si imperfectio est attingere abstracti-

uè terminum vi connexionis, æquè erit imperfectio, siue terminus per eandem cognitionem connexionis, siue per distinctam attingatur.

Respondent igitur Recentiores, notitiam abstractiuam, imò obscuram, seu non omnino claram obiecti indirecti, quæ eadem sit perfectissima intuitio directi, nullam dicere imperfectionem repugnantem Deo: quia per illam obiectum indirectum, quantum cognoscibile est ex vi talis medijs, cognoscitur. Non placent. Quia notitia minus clara, vel abstractiua absolute dicit imperfectionem repugnantem Deo; cuius cognitio summè clara, & perfectissime intuitiua asserenda est; atque adeò tangens obiectum absque vllà præcisione formalitatum. De conceptu enim intuitionis diuinæ est, penetrare cum summâ claritate obiectum, illudque eadem prorsus ratione, qua re ipsa est, representare, quo pacto est prorsus indiuisum, & simplex absque vllà formalitatum compositione. Ergo etià cognitio minus clara, vel abstractiua solius obiecti indirecti, quæ clara sit, & intuitiua directi, imperfectionem dicit repugnantem Deo. Nam, vt bene ipsi Recentiores postea contra Herice argumentantur, quoties aliquod prædicatum ex suo conceptu dicit imperfectionem, illud in Deo reperiri non potest, quantumuis identificetur cum formalitate perfectâ. Si ergo cognoscere obscure, vel abstractiue quid imperfectum est ex proprio conceptu, relatè ad nullum obiectum reperietur in Deo, quantumuis identificatum etià formaliter cum intuitionem clarissimâ alterius obiecti. Præterquam quòd abstractio, siue præcisio formalitatum in ijs, qui cognoscunt per proprias species, adhuc imperfectè, & obscure, aliunde est prorsus impossibilis, vt ostendi in Pharo Scient. disput. 13. quaest. 11.

Respondeo ergo ad argumentum, dato, quòd connexio aliqua ex se non determinet ad cognoscendum integrum suum terminum, eoquòd non est connexio cum illo quod ad totum illius esse, sed tantum quoad aliquod eius prædicatum, (vti supponitur esse, quoad rem attinget, connexio creaturæ cum Deo, de quo nos suo loco), tunc Deum partim ab ipsa connexionem, partim à suâ vi intelligendi determinari ad cognoscendum talem terminum integrè omnino, & perfectissime intuitiue: eoquòd vis ipsa intelligendi Dei non patitur, eiusmodi terminum minus perfectè à se cognosci. Neque ad cognitionem minus perfectam est intellectus diuinus determinabilis per vllum obiectum, aut medium, quodcumque illud sit. Itaque, quò maior est perfectio principiorum intelligendi in eo, qui vi connexionis cognoscit terminum, eò perfectius cognoscitur terminus ipse, vt patet in hominibus, & Angelis, qui inaequaliter cognoscunt Deum ex connexionem creaturæ iuxta inaequalitatem principiorum intelligendi, quæ habent. Cum ergo vis intellectiua Dei summè perfectè sit, nil mirum, si vi cuiusvis metaphysicæ connexionis cognitione summè perfectè cognoscat terminum, qualis est cognitio plene intuitiua, & quiditatiua; nec aliter illum valeat cognoscere. Igitur, vt rem exactè calleas, concipe in diuino intellectu veluti duas species impressas duarum cognitionum diuersarum eiusdem obiecti, æqualium tamen, quod attinget ad perfectionem representandi illud plene intuiti-

intuitivè, & quiditativè: ex quibus duabus speciebus altera ad producendam suam cognitionem ipsâ obiecti veritate determinatur, altera verò non veritate obiecti, sed connexionè alterius obiecti cum illo. Atque hinc perspicies, quo pacto, etsi connexio ex se non determinet ad cognoscendum suum terminum omnino quiditativè, & intuitivè, respectu Dei non posse non ad id determinare, æquè, ac determinat veritas ipsa termini secundum se: quia principia intelligendi Dei, per huiusmodi connexionem determinabilia, ad aliud genus cognitionis determinari non possunt; sicut nec possunt principia determinabilia per ipsam obiecti veritatem.

153 Sed adhuc potest instari contra hanc solutionem. Deus non est determinatus ad cognitionem ex suo genere perfectissimam; sicut neque ad amorem perfectissimum ex suo genere: potest enim habere actus tum cognitionis, tum amoris inæquales ex suo genere in perfectione, quales sunt simplex apprehensio, & iudicium, amor efficax, & inefficax, &c. quemadmodum etiam sunt inæquales actus amoris, & cognitionis inter se comparati. Ergo non est, cur Deo repugnet cognitio aliqua abstractiva; tametsi hæc ex suo genere minus perfecta, quàm intuitiva sit, Concesso toto antecedente, de quo suo loco. Nego consequentiam. Quia, licet sit Deo possibilis vnus actus minus perfectus ex suo genere, quàm alius; non est tamen ei possibilis actus ex suo genere imperfectus. Cognitio autem abstractiva imperfecta est ex suo genere; sicut cognitio falsa, & obscura: quia est cognitio attingens rem aliter, quàm re ipsa est; subindeque aliquam lectum ferens obcuritatem: cum sit cognitio attingens vnâ formalitatem, & non aliam, cum qua primare ipsa est idem. Quod genus cognitionis aliunde etiam, vt iam diximus, repugnat ijs, qui cognoscunt per proprias species, vt cognoscit Deus.

154 Tertio obijciunt Recentiores supra commemorati contra primum modum, quem in Deo adstruimus cognoscendi terminum ex relatione connexionis prius cognita. Hic modus arguit imperfectionem in cognitione talis relationis, nempe, eam non plenè, & perfectè penetrare suum obiectum. Ergo non est Deo adscribendus. Antecedens probant. Quia, qui plenè, & perfectè inuenitur, ac comprehendit relationem connexionis, non potest non eadem cognitione iudicatiuè tangere terminum eius, quò non superest locus ad distinctam termini cognitionem. Ob id enim, inquit, in nobis datur locus discursui, quo ex connexionè prius cognita transimus ad iudicandum terminum distinctâ cognitione; quia cognitio connexionis præcedens minus perfecta est.

155 Sed verò ego non video, quid conferat, cognosci relationem connexionis magis, aut minus perfectè, vt per eandem cognitionem debeat, aut non debeat iudicatiuè tangi terminus eius. Quare, negato assumpto argumenti, & eius probatione, assero, relationem connexionis intuitivè, ac perfectissimè cognosci posse, quin per eandem cognitionem iudicatiuè tangatur terminus eius. Si enim relatio connexionis, sicut & quauis alia, perfectissimè cognosci potest, quin per eandem cognitionem adhuc apprehensivè tangatur terminus eius; eum tamen

ne imperfectè quidem sit expressè cognoscibilis sine termino, saltem simpliciter apprehenso, iuxta doctrinam præmissam supra à num. 134. Quidni perfectissimè etiam cognosci poterit, quin per eandem cognitionem iudicatiuè tangatur terminus eius; quandoquidem sine termino iudicato absolutè cognoscibilis est, cognitio, saltem minus perfectâ, vt fatentur Recentiores, & in nobis discurrentibus notum est. Et sanè argumenta supra commemorata, quibus probare intendebant hi Recentiores, per eandem cognitionem relationis debere attingi terminum, de attingentiâ dumtaxat simplici termini agebant. Quo ergo fundamento modò prætendunt, per eandem cognitionem, qua relatio connexionis attingitur, non solum apprehensivè, sed etiam iudicatiuè debere terminum attingi, vt talis cognitio perfecta sit?

156 Adde; quando Deus vi relationis connexionis posita in hypothesi determinatur ad iudicandum conditionatè terminum, certum esse, non poni simul cum relatione terminum ipsum, in hypothesi. Neque negabunt Recentiores, in tali casu posse apprehensionem constituentem hypothesim relationis distingui à iudicio termini conditionato, in illudque influere virtualiter, iuxta dicenda fusiùs infra disput. 28. Ergo, quando Deus vi relationis connexionis iudicatè absolutè determinatur ad iudicandum terminum absolutè, neque opus est, vt ipsum iudicium relationis iudicatiuè tangat terminum, neque est, cur negetur, iudicium relationis distingui posse à iudicio termini, in illudque influere virtualiter iuxta priorem casum propositionis.

157 Tandem iidem Recentiores obijciunt. Per cognitionem connexionis nequit Deus reuerà moueri ad cognoscendum terminum distinctâ cognitione sine distinctione cognitionum reali, quæ Deo repugnat: quia distinctio rationis ad veram motionem non sufficit, & distinctio virtualis hic sine fundamento adstrueretur. Ergo absolutè est Deo impossibilis hic modus cognoscendi. Respondeo, hunc cognoscendi modum mediâ distinctione virtuali dictarum cognitionum peragi. Fundamentum autem cogens ad illam adstruendam esse distinctionem obiectorum, diuersosque tendendi modos in eadem obiecta: hæc enim distinctionem arguunt virtuales in cognitionibus diuinis, vt constat ex doctrinâ traditâ quasi. 4. atque etiam in præsentia quaestione. Stet ergo, Deum vi connexionis metaphysicè vnus obiecti ad cognoscendum aliud, cum quo est connexio, sine vllâ imperfectione induci duobus modis explicatis in propositione præsentia. Alia, quæ ex S. Tho. opponit Herice contra priorem partem nostræ propositionis, nihil omnino contra eam faciunt, vt consideranti verba Doctores sancti conspiciuntur.

158 Aduerto ad extremum, Recentiores sæpe supponere, vel asserere, terminum relationis indirectè solum attingi per cognitionem, quoties ille vi relationis, aut, vt ipsa cognoscatur, attingitur: cum tamen relatio directè cognoscatur. Sed ego pronuntiatum hoc non ita vniversè arbitrator verum esse. Tunc enim solum dicendus est, propriè loquendo, terminus relationis attingi indirectè, quando ille quasi obiter, & præter primariam intentionem intellectus cognoscitur. Quod certè tunc solum euenire videtur, quan-

quando intellectus intendens relationem cognoscere, ad idque recta tendens sua intentione veluti cogitur ad simul, & quasi obiter apprehendendum terminum; quod sine tali apprehensione relatio cognosci non potest. Ex quo patet, quoties intentio intellectus ad terminum etiam relationis dirigitur per se, & primario, ut saepe fit, tunc illum non indirecte, sed directe & quae, ac relationem ipsam tangi. Quod fieri potest etiam, quando relatio vi sua determinat ad cognoscendum terminum; ut patet in discursu nostro, ubi non solum antecedens, sed etiam consequens iudicatur directe.

Propositio 3.

159 Relationem praedicamentalem, & vniuersim omnem denominationem extrinsecam, aut semiextrinsecam cognoscit Deus, cognoscendo vnum obiectum, ut subest alteri, siue vt connotans alterum modo explicato quaest. 4. num. 106.

Quia denominatio extrinseca, aut semiextrinseca re ipsa nihil est aliud, quam subiectum denominatum prout connotans caetera fundamenta, a quibus denominatio desumitur. Vnde cognoscere tale subiectum, ut subest talibus fundamentis, siue vt connotans illa, id ipsum est, cognoscere denominationem extrinsecam, aut semiextrinsecam. Ex quo patet, eodem modo cognoscere Deum denominationem intrinsecam adiectiuè sumptam, oriundamque a forma realiter distincta a subiecto denominato: quia talis etiam denominatio aliud non est a parte rei, nisi subiectum prout connotans talem formam.

QVAESTIO VII.

Quomodo Deus vnum obiectum in ipso met, in alio, aut ex alio valeat cognoscere.

160 Quae vniuersim in hac quaestione dicenda sunt, veluti corollaria sunt precedentis.

Suppono primo, Deum ab ipsis obiectis determinari, siue moueri ad ea cognoscenda, non quidem intrinsece, & physice; sed extrinsece, & intentionaliter. Hoc enim Deus a creatura differt, quod illa intrinsece immuetur per speciem impressam obiecti, physiceque per illam determinatur, & mouetur ad producendam cognitionem, qua obiectum percipit. At Deus, cum a se habeat vim cognoscendi, quidquid cognoscibile est, solum eger extrinseca obiecti positione, ut in illud feratur, a qua subinde extrinsece determinari, aut etiam intentionaliter moueri dicitur; quatenus, obiecto posito, mox illud, aut etiam aliud cognoscit, non cogniturus aliis, ni poneretur. Siue, vt explicatius dicam iuxta praesentem sententiam, quatenus intellectus diuinus per positionem obiecti extrinsecam tanquam per quamdam conditionem determinatur ad producendam virtualiter cognitionem, qua illud, aut etiam aliud cognoscit; vel per cognitionem iam conceptam vnius

obiecti inducitur, & mouetur ad producendam virtualiter cognitionem alterius.

Suppono secundo, bifariam imprimis quoduis obiectum cognoscibile esse. Primo per species alienas, (quo pacto a nobis cognoscuntur pro statu praesenti omnia obiecta insensata); atque adeo non, sicuti est in se, neque in se, sed aliter, quam est in se, & in alio, tanquam in quodam enigmate substituto, prout late a nobis est expositum in Pharo Scient. disput. 2. quaest. 3. Secundo per species proprias, (quo pacto Angeli, & Beati multa obiecta cognoscunt); atque adeo, sicuti est in se, & in se. Et primus quidem modus cognoscendi alienissimus est a Deo, utpote valde imperfectus; dumtaxatque potest ei conuenire secundus modus, depuratus tamen ab imperfectionibus, cum quibus in creaturis miseri solet. Vnde, remoto penitus a Deo modo cognoscendi vnum obiectum in alio, tanquam in enigmate substituto, superest videndum, an Deus possit cognoscere vnum obiectum in alio tanquam in medio determinante.

Pro quo supponendum est tertio, etiam a cognoscentibus per species proprias, siue tangendo obiecta in ipsis met, & non in enigmatibus substitutis, tribus modis, quod ad rem attinet, cognosci posse obiectum aliquod, ut phrasim est Theologorum, praesertim Recentiorum. Primo in se ipso. Secundo in alio. Tertio ex alio. Dicitur cognosci in se ipso, quando non solum per se terminat cognitionem, (quod proprium est omnis obiecti cogniti, sicuti est in se, & non ad instar alterius tanquam substituti), sed etiam ad eam per se, & ratione sui determinat, ita, vt ratio obiectiua illud cognoscendi alia non sit ab eius cognoscibilitate, siue obiectiua veritate. Hoc pacto cognoscuntur a nobis principia per se nota: ab inuentibus autem ea obiecta, quae independenter ab alijs per proprias species attinguntur. In alio autem dicitur obiectum cognosci, quando non ipsum, sed aliud determinat ad cognitionem eius; cum tamen ambo cognoscantur eadem indiuisibili cognitione; ita quidem, vt ratio obiectiua tangendi vtrumque ea cognitione non vtrumque, sed alterum dumtaxat sit, quod subinde in se, in illo autem alterum dicitur tangi. Hoc modo cognoscitur terminus connexionis in obiecto connexo, quando vtrumque eadem cognitione tangitur iuxta doctrinam traditam quaest. precedente proposit. 2. Qui modus cognoscendi apud intuentes dumtaxat videtur possibilis; nam apud nos non reperitur, vt ex doctrina dictae quaestiones constat. Ex alio denique cognosci dicitur id, ad cuius cognitionem cognitio alius prius cogniti intucit, seu mouet, ita, vt cognitio prioris ad cognitionem posterioris distinguatur, in eamque insuat. Hoc pacto nos, dum diciturimus, ex antecedente prius cognito prout connexo cum consequente cognoscimus consequens.

Aduerto tamen hic, tertium modum videri possibilem, saltem apud intuentes, cognoscendi vnum obiectum ex vi alterius, quem non tetigerunt Doctores, anonymusque subinde a nobis dicitur. Si videlicet obiectum connexionum per se immediate determinet ad duas cognitiones alteram sui, & alteram termini connexionis. Hic enim modus a modo cognoscendi vnum in alio differt, quod determinatio non ad